

INFORME: **RECOMANACIONS PER AL DISSENY** **I LA IMPLEMENTACIÓ DE VIES** **SEGURES DES DEL MUNICIPALISME**

Desembre de 2024

Aquest informe ha estat elaborat per l'Associació Fons Català de Cooperació al Desenvolupament (Fons Català) i la Comissió Catalana d'Acció pel Refugi (CCAR) com a part del projecte *COMplementary pathways nETwork* (COMET), finançat per la convocatòria 2020 del Fons d'Asil, Migració i Integració (FAMI) de la Unió Europea, en virtut de l'acord de subvenció 101038560.

Les autores d'aquest informe són Dilara Ekmen, Codirectora de la Comissió Catalana d'Acció pel Refugi, i Aleksandra Semeriak, Project Manager del Fons Català. El contingut d'aquesta publicació només representa les opinions de les seves autores i és responsabilitat exclusiva de les mateixes. La Comissió Europea no assumeix cap responsabilitat per l'ús que es pogués fer de la informació que conté.

Les autores agraeixen als socis del projecte COMET, ajuntaments socis del Fons Català i altres parts interessades per compartir les seves experiències i idees en entrevistes, que han servit de base per a aquesta publicació.

Tots els documents del projecte COMET es poden trobar al seu lloc web: www.cometnetwork.eu

La impressió del present informe ha estat realitzada gràcies al suport financer de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD), el mes de desembre de 2024.

ÍNDEX

1. Introducció

- 1.1 Objectius generals de l'informe
- 1.2 *State of art*: Revisió de l'evolució de polítiques migratòries en el marc del Pacte Mundial sobre Refugiats i el Pacte Europeu de Migració i Asil
- 1.3 Context i importància del municipalisme en la promoció de vies segures per a persones amb necessitat de protecció internacional
- 1.4 Metodologia de l'informe

2. Projecte COMET

- 2.1 Descripció del projecte i objectius
- 2.2 Casos d'estudi: Rol dels governs locals i altres actors en el disseny i implementació de les diverses vies
 - 2.2.1 Alemanya: Reassentament i patrocini comunitari
 - 2.2.2 Catalunya: Reassentament i patrocini públic-privat
 - 2.2.3 França: Corredors universitaris
 - 2.2.4 Itàlia: Corredors humanitaris i vies educatives per a menors sense referents familiars
 - 2.2.5 Països Baixos: Patrocini comunitari i vies educatives

3. Recomanacions per a la promoció de vies segures per a persones refugiades des d'una perspectiva municipalista

- 3.1 Recomanacions a nivell local
- 3.2 Recomanacions a nivell autonòmic i regional
- 3.3 Recomanacions a nivell nacional
- 3.4 Recomanacions a nivell europeu

4. Conclusions

5. Referències

1. Introducció

1.1 Objectius generals de l'informe

Aquest informe de recomanacions pel disseny i la implementació de vies segures des del municipalisme s'elabora en el marc del projecte COMplementary pathways nETwork (COMET), per part del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament (Fons Català) i la Comissió Catalana d'Acció pel Refugi (CCAR). El document té com a objectiu principal contribuir a la reflexió, acció i avenç en la implementació de les vies segures per a persones amb necessitats de protecció internacional des d'una mirada municipalista, a partir de la radiografia de les experiències que s'han desenvolupat i identificat en el marc d'aquest projecte. Així doncs, un dels pilars fonamentals de l'informe és aprofitar les experiències prèvies per orientar les activitats futures, identificant les lliçons apreses i consolidant bones pràctiques per tal de multiplicar-les en diversos territoris i països, sobretot en aquells que encara no han implementat vies segures per a l'acollida de persones amb necessitat de protecció internacional, com Catalunya.

A partir d'aquesta anàlisi, es pretén millorar la incidència social i política en matèria d'accés a vies segures, promovent canvis en les polítiques públiques que facilitin l'ampliació i consolidació d'aquestes vies com una resposta sostenible al desplaçament forçat. Especialment, es busca incentivar que els municipis puguin actuar com a catalitzadors de la justícia global en abordar reptes estructurals com són les migracions i el refugi des d'una perspectiva local, organitzant-se en xarxes que els permetin compartir experiències, coordinar estratègies i tenir incidència política en l'àmbit global. Aquest procés busca posar en valor l'impacte generat en el marc del COMET tant per a les persones beneficiàries com per a les comunitats d'acollida, establint així un model replicable a llarg termini més enllà del projecte.

Amb l'objectiu de complementar el seguiment i l'avaluació del projecte COMET, l'informe es centra en analitzar el paper dels governs locals en els programes de patrocini publico-privat i altres vies complementàries. Aquesta anàlisi inclou l'estudi de les dinàmiques de col·laboració entre els diversos actors: societat civil, organitzacions no governamentals, institucions locals, governs regionals i estatals i persones migrades i desplaçades forçosament.

Un altre aspecte central de l'informe és el desenvolupament de recomanacions específiques per promoure la implementació de vies segures, especialment aquelles denominades vies complementàries, en col·laboració amb autoritats municipals i altres actors locals. Aquestes recomanacions es basen en l'experiència acumulada durant la implementació del projecte i tenen com a objectiu reforçar l'impacte positiu i superar les limitacions identificades. En aquest sentit, s'han realitzat entrevistes amb actors diversos, entre els quals es troben organitzacions sòcies del projecte, no governamentals, confessionals, de base comunitària, entitats aliades i col·laboradores i representants de governs municipals de l'àmbit català i europeu, a fi d'abordar conjuntament quines iniciatives d'èxit han liderat en matèria de refugi durant els darrers anys així com els reptes que se'ls han presentat.

A més, es busca fomentar l'intercanvi de coneixements entre municipis i explorar la possibilitat d'establir programes de cooperació tècnica que facilitin la participació local en el disseny i implementació de vies segures. Aquest intercanvi permetrà compartir recursos, xarxes i coneixements existents, amb la finalitat de promoure el compromís en les agendes polítiques i estratègies locals i internacionals.

L'informe també té com a propòsit oferir eines innovadores per afrontar els reptes creixents en l'àmbit de la protecció internacional. Aquestes eines han de respondre a canvis polítics que

afecten directament les polítiques de migració i refugi, i posar de manifest el benefici de la participació activa de les autoritats locals en la creació de capacitats basades en un enfocament de tota la societat.

Finalment, l'informe té la voluntat d'extraure lliçons i aprenentatges que permetin millorar les actuacions en matèria de suport a persones en context de desplaçaments forçats, identificant també aquells aspectes polítics i tècnics que poden comprometre la viabilitat o continuïtat de les vies segures per a persones amb necessitat de protecció internacional.

1.2 State of art: Revisió de l'evolució de polítiques migratòries en el marc del Pacte Mundial sobre Refugiats i el Pacte Europeu de Migració i Asil

L'any 2015, davant la crisi política i de gestió dels fluxos a la Unió Europea derivada de l'esclat del conflicte a Síria i el desplaçament de milers de persones en busca de refugi, la Comissió Europea va presentar l'Agenda Europea de Migració (AEM)¹ com a resposta immediata a la situació que s'estava vivint a les portes de la Mediterrània. Aquesta agenda establia quatre prioritats que ja feien imaginar el viratge d'orientació cap a una resposta securitària, d'externalització i control de fronteres en que derivarien les polítiques públiques en aquesta matèria des d'aleshores fins l'actualitat. Aquestes eren: reduir els incentius per a la migració irregular, gestionar les fronteres, garantir una política comuna d'asil més sòlida i establir vies legals, principalment per a la migració econòmica. Aquell moment, que va ser determinant per visibilitzar com el sistema de Dublín², que assignava als països de primera entrada la responsabilitat de processar les sol·licituds d'asil, patia de greus ineficiències, especialment a Grècia i Itàlia, que van rebre la major part de les arribades per via terrestre i marítima. No obstant això, ni s'avançava de manera efectiva en superar aquestes falles ni tampoc s'aconseguia un compromís ferm en la reubicació de les persones sol·licitants d'asil dins dels Estats membres. A més, molts països es van resistir a implementar les quotes, agreujant les tensions internes dins de la UE.

Pràcticament en paral·lel i motivat per la mateixa emergència humanitària, el 2016, els Estats que formen part de les Nacions Unides (ONU) van acordar a Nova York que era necessari un abordatge des de la responsabilitat compartida per fer front a aquestes situacions que derivaven en el desplaçament forçat de milers de persones. D'aquesta reunió va sorgir la Declaració de Nova York per als Refugiats i Migrants³. Apart d'aquesta declaració, l'ONU va desenvolupar el Pacte Mundial sobre Refugiats (GCR)⁴. Després de 18 mesos de consultes amb persones refugiades, Estats membres, organitzacions de la societat civil i altres actors rellevants, el GCR va ser aprovat el 18 de desembre de 2018 per l'Assemblea General de l'ONU amb el vot en contra de dos països: Hongria i els Estats Units d'Amèrica. El seu objectiu era millorar la resposta internacional davant els desplaçaments a gran escala de manera més equitativa i previsible i, sobretot, afavorir el reassentament i les vies complementàries com a respostes a aquest fenomen. Concretament, es va promoure el desenvolupament de l'Estratègia de Tres Anys

¹ Comissió Europea. *Comunicación de la Comisión al Parlamento Europeo, al Consejo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de las Regiones. Una Agenda Europea de Migración*. Maig, 2015.

² *Reglamento (UE) No 604/2013 del Parlamento Europeo y del Consejo de 26 de junio de 2013*.

³ ONU: Asamblea General, *Declaración de Nueva York para los Refugiados y los Migrantes y Marco de respuesta integral para los refugiados: Resolución aprobada por la Asamblea General el 19 de septiembre de 2016*. A/RES/71/1, A/RES/71/1, 3 Octubre 2016.

⁴ ACNUR, *Pacto Mundial sobre Refugiados, 17 Diciembre 2018*.

(2019-2021)⁵ per al reassentament i les vies complementàries, que comptava amb la participació de múltiples actors. Tot i que va establir una bona base amb la voluntat d'ampliar les places de reassentament i desenvolupar vies complementàries, el seu progrés es va veure considerablement afectat per la pandèmia de la COVID-19.

Des d'aleshores, s'han realitzat dos Fòrums Mundials sobre persones Refugiades (GFR) un el 2019 i l'altre a finals del 2023. Aquests espais es van crear per repensar i reimpulsar la implementació del GCR, amb l'objectiu d'assolir noves contribucions financeres, esforços per millorar l'acollida i inclusió, així com per a la implementació de vies legals i segures. No obstant, vuit anys més tard, es pot afirmar que les expectatives no s'han complert. Les vies segures segueixen essent molt limitades, sobretot en l'àmbit europeu. En aquest sentit, diverses organitzacions al llarg d'aquests anys, com l'*European Council on Refugees and Exiles* (ECRE), han posat en evidència el doble estàndard de la UE respecte el GCR, ja que, tot i que dona suport explícit en la seva aplicació fora de les fronteres europees, portes endins es mostra reticent a l'hora d'aplicar-lo. Un bon exemple d'aquesta doble mirada ha estat copsat en el desenvolupament del Pacte Europeu de Migracions i Asil (PEMA) i tota la política d'externalització de fronteres i acords amb països tercers com Turquia, Marroc, Líbia o Tunísia, amb la finalitat d'obstaculitzar la sortida de persones amb necessitats de protecció internacional cap a territori europeu.

Aquest Nou PEMA va ser presentat el 2020 i aprovat el 2024 per la Comissió Europea (CE) sota la presidència d'Úrsula von der Leyen, després de 25 anys d'*impasse* en la construcció de les polítiques europees de migracions i asil, com una resposta a la incapacitat de reformar el sistema de Dublín i davant la pressió de diversos Estats membres. Paradoxalment, al mateix any, la CE establí la Recomanació 2020/1364⁶ sobre vies legals per obtenir protecció internacional a la UE, que contribuïa a posar el focus en la necessitat d'avançar en aquest sentit.

Tot i que, teòricament, el pacte plantejava una reforma integral amb l'objectiu de racionalitzar i harmonitzar les polítiques migratòries i d'asil, mantenint un equilibri entre la responsabilitat i la solidaritat entre els Estats membres, el que s'ha constatat en aquest paquet legislatiu és un enfocament cada cop més centrat en la seguretat i el control de fronteres, consolidant una narrativa de la migració com a "crisi" permanent i institucionalitzant així l'evident retrocés en matèria de garantia dels drets humans que s'ha estat vivint a les fronteres europees durant els últims anys, en detriment de l'establiment de vies segures, que tan sols es menciona però no es desenvolupa.

Tal i com hem anat veient, en tota aquesta evolució de les polítiques migratòries a la UE, les vies segures han estat la gran promesa incomplerta. Tot i que ja des de l'AEM de 2015 es mencionava la necessitat de crear vies segures per a la migració econòmica, especialment per als treballadors altament qualificats, la realitat és que aquestes vies han estat limitades i insuficients per afrontar les necessitats globals.

Pel que fa a les persones refugiades i sol·licitants de protecció internacional, les vies "legals i segures" són pràcticament inexistents. Els programes de reassentament són limitats i no ofereixen una solució suficient per al nombre de persones que fugen de conflictes i persecucions

⁵ ACNUR. *Estrategia Trienal (2019-2021) sobre Reasentamiento y Vías Complementarias*. Juny 2019.

⁶ *Recomendación (UE) 2020/1364 de la Comisión de 23 de septiembre de 2020 sobre las vías legales para obtener protección en la UE: promoción del reasentamiento, la admisión humanitaria y otras vías complementarias*.

segons les mateixes dades de l'ACNUR . Aquesta manca de vies segures contribueix a què milers de persones arrisquin les seves vides en rutes perilloses, en lloc de trobar una alternativa segura per a cercar protecció i una vida millor.

En aquest escenari, que no és especialment lluminós, es veu una espurna d'esperança per treballar en l'establiment efectiu de vies segures, especialment aquelles anomenades vies complementàries, com és el patrocini comunitari o patrocini públic-privat. En el PEMA es parla de la necessitat d'establir vies segures, tot i que no detalla com s'han de desenvolupar. En el marc de l'aprovació del PEMA, al mateix mes de maig de 2024, la UE aprovava el Reglament que regula el marc de Reassentament i Admissió Humanitària de la UE⁷. Això, en comptes d'una mancança, es pot veure com un avantatge, ja que hi ha un marge d'acció important a l'hora de pensar i repensar maneres de fer possibles aquestes vies, ja sigui sota el paraigües del reassentament i de les polítiques estatals, així com a través de la iniciativa d'altres actors (autonòmics o locals) a l'hora de liderar polítiques públiques de promoció dels drets humans, específicament dels drets de les persones que es troben amb necessitats de protecció internacional, a través del que es considera la dimensió exterior del dret d'asil. Per complir aquesta fita es fa necessari comptar amb la complicitat d'altres actors, com ens municipals, organitzacions socials i ciutadania. Ara que els Estats membres de la UE han de treballar en la proposta d'implementació del PEMA, és un escenari ideal per incidir en la necessitat d'establir vies segures a cada Estat membre, en col·laboració amb tots els nivells governaments i amb altres actors locals.

1.3 Context i importància del municipalisme en la promoció de vies segures per a persones amb necessitat de protecció internacional

El municipalisme, entès com un enfocament estratègic que vol proporcionar una autonomia més gran als governs municipals i la descentralització de l'administració pública, exerceix un paper clau en les iniciatives que promouen el desenvolupament i la implementació de vies segures per accedir a la protecció internacional. Els ajuntaments són els que es troben en primera línia de resposta a les necessitats de les comunitats, amb capacitat per detectar reptes, mobilitzar recursos, establir ponts i aliances entre diversos actors i implementar solucions innovadores, i, sobretot, adaptades a les realitats locals.

Més enllà d'això, els governs municipal articulen l'espai institucional de participació democràtica més directe, àmplia i propera a la ciutadania. A través d'aquests espais els ajuntaments poden entendre millor els reptes locals i implementar polítiques socials més transformadores. Les accions municipals adquireixen, per tant, un valor estratègic que permet ampliar el seu impacte més enllà de les polítiques estatals o regionals, generant canvis tangibles, tant per les persones desplaçades forçosament, com per les comunitats d'acollida, i contribuint a una major igualtat i cohesió social a l'àmbit local.

En el context europeu, marcat per desafiaments socials, polítics i econòmics i un augment de l'hostilitat en la gestió de la migració i la protecció internacional, preocupa la disminució de recursos, finançament i voluntat per implementar polítiques migratòries més inclusives, provocant així la fragmentació dels esforços de promoure una cooperació transnacional que asseguri un accés equitatiu i efectiu al reassentament i a altres vies segures per les persones que necessiten protecció internacional. En canvi, els governs locals poden ajudar a contrarestar

⁷ *Reglamento (UE) 2024/1350 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 14 de mayo de 2024, por el que se establece el Marco de Reasentamiento y Admisión Humanitaria de la Unión y se modifica el Reglamento (UE) 2021/1147.*

aquesta tendència, fomentant associacions i col·laboracions entre el sector privat, l'administració pública, el món acadèmic, les comunitats d'acollida i les persones desplaçats forçosament, usuàries dels programes.

En el procés de desenvolupament del projecte COMET s'ha detectat una bretxa important en l'anàlisi existent sobre la implicació de les autoritats locals en la promoció de vies segures, el disseny de les diferents etapes d'implementació i la identificació i mobilització de col·laboradors a nivell local i supramunicipal. En la majoria d'experiències observades s'ha percebut l'administració local com un recurs o servei extern als programes d'acollida implementats a través de vies segures, gestionat normalment per comunitats formades per persones voluntàries, ONG i altres entitats de caràcter social. No obstant, sobretot en el cas de vies de patrocini, es detecta com a necessitat que els ajuntaments passin a formar part activa dels grups d'acollida. El municipalisme i aquesta integració intrínseca de l'administració pública en el disseny i la implementació permet desenvolupar models que estiguin basats en els principis de respecte, igualtat, solidaritat internacional i corresponsabilitat entre actors públics i privats.

La governança local ofereix una oportunitat única per ampliar l'abast, la sostenibilitat i la rendibilitat dels programes de patrocini i altres vies segures, ja que pot donar suport en proporcionar els recursos adequats. Els ajuntaments tenen un coneixement especialitzat en matèria d'accés a l'habitatge, ocupació, serveis socials i educació, que els posiciona com a parts essencials en la construcció de sistemes integrals d'acollida. A través de la seva pròpia estructura, i en col·laboració amb les altres parts, poden fomentar activitats d'intercanvi cultural i de promoció de la inclusió i cohesió social. La participació de les autoritats locals en els programes d'implementació de vies segures pot tenir un impacte positiu no només a nivell social i polític, però també econòmic, ja que ofereix l'oportunitat de diversificar el finançament.

A més a més, la creació d'espais de cooperació tècnica municipal obre la possibilitat de capacitar a altres ajuntaments a identificar i col·laborar amb altres actors rellevants en el marc dels projectes de vies segures i acollida digna de persones amb necessitat de protecció internacional, millorant els processos d'aprenentatge comú i la comprensió entre les parts implicades. Permet també abordar de manera més eficient les necessitats actuals de les persones usuàries, augmentant la qualitat dels programes d'acollida.

Així doncs, el municipalisme i la localització, com a principi essencial per a l'acció humanitària i la solidaritat, es podrien considerar com un factor clau per a la implementació, l'ampliació i l'estabilització de vies complementàries en general, i programes de patrocini comunitari o públic-privats en particular. La participació activa dels ajuntaments contribueix al desenvolupament de models migratoris més justos, sensibles, humans, eficients, sostenibles i rendibles, que poden replicar-se i inspirar millores en els sistemes estatals i regionals, tal i com s'estableix també al GCR. És crucial, en aquest sentit, que des del municipalisme no només es participi en l'acollida de persones migrades i refugiades a través de vies segures, sinó que els governs locals encapçalin la denúncia oberta de la manca de compromís i solucions per part de les institucions estatals i europees, de les quals formen part.

1.4 Metodologia

Aquest informe ha estat elaborat a través d'una metodologia qualitativa amb la finalitat d'incloure diverses perspectives i la utilitat pràctica dels seus continguts. La informació que es comparteix s'ha extret de la revisió de documents i informes relacionats amb la promoció de vies d'accés a la protecció internacional de manera segura, i de l'anàlisi de les experiències pràctiques de les entitats que conformen el consorci del projecte COMET. S'han portat a terme

entrevistes i consultes amb parts interessades rellevants, incloent aquelles especialitzades en l'àmbit de la migració i el refugi. A través de la codificació de la informació obtinguda s'han identificat aquelles àrees que poden compartir-se com bones pràctiques i s'han detectat els reptes comuns. A través d'aquest anàlisi s'han pogut elaborar les recomanacions que es consideren rellevants per avançar en la participació efectiva de governs municipals i altres actors locals en projectes de desenvolupament de vies segures. Aquestes recomanacions, organitzades en accions a l'àmbit local, regional, estatal i europeu, volen servir com a punt de partida per avançar en l'esforç col·lectiu cap a solucions sostenibles per a les persones desplaçades forçosament.

L'enfocament municipalista aplicat en el desenvolupament d'aquest informe pretén posar en valor la capacitat dels governs locals per fomentar la col·laboració multisectorial i l'apoderament de totes les parts implicades per optimitzar i escalar mecanismes de vies complementàries i segures.

2. Projecte COMET

2.1 Descripció del projecte i objectius

El projecte COMET és una iniciativa pionera que té per objectiu crear una xarxa europea de vies legals i segures per a persones que necessiten protecció internacional, que es troben en situacions d'extrema vulnerabilitat a la ruta del Mediterrani Central, principalment aquelles en trànsit, atrapades, retornades o evacuades a Níger. El COMET, finançat pel Fons d'Asil, Migració i Integració de la convocatòria del 2020 (101038560 — COMET — AMIF-2020-AG), reuneix 14 organitzacions de set països europeus⁸, amb la finalitat de combatre la fragmentació dels esforços per implementar vies segures i generar, a través de la cooperació transnacional i l'intercanvi estructurat entre els diversos actors implicats, l'augment de la capacitat d'acollida i inclusió i la creació de 130 places d'admissió per a persones desplaçades forçosament.

L'acció parteix del reconeixement del patrimoni emergent de vies complementàries i segures a Europa i del potencial de desenvolupar un sistema enfortit, sostenible i optimitzat a través d'un enfocament multilateral, recursos compartits, l'intercanvi i l'aprenentatge. Així, el projecte fomenta l'aliança entre diversos grups d'interès, incloent actors governamentals a tots els nivells, organitzacions no governamentals, organitzacions confessionals, l'àmbit acadèmic, organitzacions de base i formades per persones amb experiència viscuda de desplaçament forçat, entre d'altres.

Les vies segures desenvolupades, negociades i/o implementades⁹ a través del projecte als països d'acollida participants – Alemanya, Espanya, França, Itàlia i els Països Baixos – inclouen

⁸ El consorci del projecte està format per Associazione Frantz Fanon (AFF), Associazione MOSAICO – Azioni per i Rifugiati, Churches' Commission for Migrants in Europe (CCME), Evangelische Kirche von Westfalia (EKvW), Fons Català de Cooperació al Desenvolupament (FCCD), Forum Réfugiés, INTERSOS, Justice and Peace Netherlands (JPNL), Migration Policy Institute Europe (MPIE), Proactiva Open Arms (POA), Refugees Welcome Italia (RW-I), Reset UK, UNHCR Italia, i coordinat per per la Federazione delle Chiese Evangeliche in Italia (FCEI). Només iniciatives rellevants per a aquest document seran analitzades en detall. Més informació sobre el treball dels membres del consorci es pot trobar a la pàgina web del projecte COMET (www.cometnetwork.eu) i a les respectives pàgines web de les entitats.

⁹ El Paquet de Treball 3 de la proposta aprovada del projecte COMET (101038560 — COMET — AMIF-2020-AG), "Implementació de les vies", té per objectiu la negociació per a la implementació de 6 vies diferents cap a Alemanya, Espanya, França, Itàlia i els Països Baixos, amb l'objectiu de crear 130 places d'admissió addicionals.

corredors humanitaris, programes de patrocini comunitari, corredors universitaris i altres vies educatives. Aquestes incorporen com a acció fonamental el desenvolupament d'estàndards mínims, normes, procediments i eines comunes de qualitat¹⁰ per a totes les experiències de la xarxa i totes les fases del projecte, incloent la capacitat i l'orientació prèvia, l'orientació posterior a l'arribada i el procés d'acollida, tant per les persones usuàries, titulars de drets, com per a les comunitats d'acollida i parts involucrades. Aquests estàndards compartits, activitats i col·laboracions permeten fomentar un entorn inclusiu i de suport continu, que assegura una comprensió mútua i culturalment sensible.

Si bé la necessitat de protecció internacional és el punt de partida, el projecte fomenta que les persones usuàries es vegin a través d'una perspectiva més àmplia perquè puguin estar millor adaptades al programa i maximitzar el seu potencial. A través de la participació significativa de persones amb experiència viscuda de desplaçament forçat en cada etapa, el COMET pretén desenvolupar un procés estructurat holístic d'aparellament amb la comunitat d'acollida, considerant no només les necessitats de protecció específiques, sinó també les geogràfiques, vincles familiars, i les habilitats i capacitats de les persones. Per aquest motiu, en el marc del projecte, es fa una aposta forta pel diàleg continu i el treball de les expectatives, buscant connectar a la persona amb una via i comunitat d'acollida de manera genuïna.

Com a resultat, a curt i mig termini, el COMET coordina la implementació de vies segures de manera transnacional i amplia la capacitat d'acollida als estats europeus participants per a persones desplaçades forçosament a la Ruta Mediterrània Central. A llarg termini, i en línia amb les prioritats del Pacte Mundial per a la Migració Segura, Ordenada i Regular¹¹ i les disposicions de la Recomanació (UE) 2020/1364, el projecte COMET permet desenvolupar un model per a Europa que incentiva la col·laboració, l'intercanvi i l'aprenentatge¹² per promoure la defensa continuada d'ampliació de vies segures per a persones amb necessitat de protecció internacional a través de polítiques sostenibles i justes. Un dels valors afegits de les accions previstes en el marc del projecte és justament la seva dimensió i impacte a nivell europeu i global. No només contribueix als objectius i a les obligacions internacionals dels Estats membres de la UE, sinó que també mostra solidaritat cap als països de primera acollida i contribueix a iniciatives internacionals de reassentament i admissió humanitària que, conseqüentment, redueixen els riscos derivats de les rutes insegures.

El model integrat de diverses vies existents i en desenvolupament que ofereix el COMET aprofita les seves peculiaritats i funcionalitats dins dels propis contextos polítics i culturals per millorar l'experiència local i actuar com un factor multiplicador de solucions perdurables per a la gestió de l'impacte de la migració i la diversitat mitjançant la construcció de societats inclusives, cohesionades, dinàmiques, resilents, feministes i antiracistes.

¹⁰ El Paquet de Treball 2 de la proposta aprovada del projecte COMET (101038560 — COMET — AMIF-2020-AG), "Desenvolupament de procediments operatius estàndards comuns i eines" té per objectiu fomentar la cooperació entre els socis del projecte a través de l'intercanvi sistemàtic d'informació sobre el context legal i polític dels països de partida i d'acollida i establir procediments operatius i estàndards comuns, tant en la fase prèvia a la sortida i posterior a l'arribada.

¹¹ ONU: Assemblea General, *Pacte Mundial para la Migración Segura, Ordenada y Regular. Resolución aprobada por la Asamblea General el 19 de diciembre de 2018. A/RES/73/195.*

¹² El Paquet de Treball 5 de la proposta aprovada del projecte COMET (101038560 — COMET — AMIF-2020-AG), "Treball en xarxa i intercanvi de bones pràctiques", té per objectiu construir i enfortir la col·laboració entre els socis a través de la creació d'una xarxa d'intercanvi experiències per construir un banc de coneixement i millorar les pràctiques d'implementació de vies complementàries.

L'acció pilot del COMET respon als imperatius polítics europeus i incorpora bones pràctiques que pretenen ser replicables. Per poder portar a terme un exercici d'escalabilitat i garantir la seva sostenibilitat, el COMET inclou indicadors específics i recopila dades a través de l'avaluació continuada¹³ per crear una base d'evidència sòlida i oferir, a través d'informes, guies i anàlisis el coneixement generat que pot servir per a futures formulacions de polítiques i programes de vies segures per a la migració i protecció internacional.

Tant en el seu disseny com a través de totes les seves fases, el projecte COMET incorpora l'enfocament de drets humans i del benestar de les famílies i menors i integra la perspectiva de gènere de manera transversal en totes les seves accions, amb l'objectiu de garantir no només el dret a la protecció internacional, sinó a la seguretat i la dignitat humana i que les necessitats específiques de protecció s'abordin de manera eficient. Així mateix, el COMET treballa en base a l'enfocament centrat en les pròpies persones desplaçades forçosament, considerant el seu potencial, expectatives, habilitats i aspiracions, i evitant la seva categorització com a beneficiàries de les vies implementades. La formació d'un consorci divers basat en l'enfocament de múltiples parts (*multi-stakeholder*) permet assegurar un procés participatiu, on els socis del projecte poden contribuir a l'aprenentatge mutu, a l'optimització dels recursos, a una presa de decisions inclusiva i a la millora de la governança. Finalment, per garantir la sostenibilitat de l'acció a llarg termini, el COMET adopta un enfocament de baix a dalt, posant en valor les experiències locals per permetre una planificació viable de l'acció i per oferir un model integrat que demostra que és possible coordinar vies diverses i crear sinèrgies entre elles.

2.2 Casos d'estudi: rol dels governs locals i altres actors en el disseny i implementació de les diverses vies

En el marc de l'objectiu d'augmentar les admissions de persones que necessiten protecció internacional a través de vies segures i complementàries, noves i existents, el següent apartat analitza les experiències implementades o proposades als cinc països de potencial acollida participants del projecte. Amb l'objectiu d'entendre millor el rol de les administracions locals i no duplicar la informació recollida per a l'avaluació del projecte, aquest apartat adopta un enfocament qualitatiu per analitzar, a través d'entrevistes semiestructurades amb representants de les administracions locals, organitzacions socials, no governamentals i confessionals que gestionen el projecte, persones voluntàries, persones usuàries i altres institucions aliades, les col·laboracions establertes, les limitacions i les oportunitats en el marc dels programes implementats a Asti, Torí, Clermont-Ferrand i Schwerte, complementant-ho amb els esforços locals a La Haia i municipis catalans. Les entrevistes han sigut enregistrades digitalment, complint amb els criteris de confidencialitat i protecció de dades, i analitzades per extreure les idees claus.

2.2.1 Alemanya: Reassentament i patrocini comunitari

Des de 2019, com a alternativa a l'acollida en el sistema estatal de reassentament, el govern alemany va iniciar un programa pilot de patrocini comunitari per a persones refugiades en

¹³ El Paquet de Treball 4 de la proposta aprovada del projecte COMET (101038560 — COMET — AMIF-2020-AG), "Integrar una tradició de programació basada en l'evidència i elaboració de polítiques sobre vies complementàries" té per objectiu monitoritzar els programes implementats, desenvolupar eines de supervisió i avaluació, i enfortir la base d'evidències per a la millora i optimització de les polítiques de promoció de vies segures i complementàries.

situació de vulnerabilitat, *Neustart im Team* (Nou Inici en Equip, NeST)¹⁴. L'objectiu era ampliar el número de persones admeses a més a més de la quota establerta pel govern, facilitant l'entrada i un permís de residència de tres anys, d'acord amb l'article 23 (4) de la Llei de Residència¹⁵, i prioritzant el criteri de vulnerabilitat o necessitat de protecció en els processos d'identificació i selecció de les persones usuàries.

Evangelische Kirche von Westfalia (l'Església Evangèlica de Westfalia, EKvW)¹⁶ és l'entitat sòcia del COMET encarregada de la gestió del NeST, en col·laboració amb diversos actors a nivell estatal i local. El Ministeri Federal de l'Interior (*Bundesministerium des Innern und für Heimat*, BMI) i l'Oficina Federal per a les Migració i Persones Refugiades (*Bundesamt für Migration und Flüchtlinge*, BAMF) són les institucions polítiques responsables del programa. Tal i com es dona en altres contextos de reassentament, la selecció de les persones usuàries es fa per part de l'ACNUR en els primers països d'asil, que deriva els casos a l'autoritat estatal corresponent, en aquest cas el BAMF, per a la seva aprovació perquè participin en el programa NeST i l'aparellament amb la comunitat d'acollida.

Per portat a terme aquest procés d'aparellament i la implementació del programa en sí, NeST compta amb la implicació d'organitzacions socials a través dels "Punts de Contacte de la Societat Civil" (*Zivilgesellschaftliche Kontaktstelle*, ZKS), qui tenen un rol d'intermediació entre les autoritats i el grup de persones voluntàries mentores de la comunitat d'acollida, a qui proporciona formació, capacitació, acompanyament i suport. Així mateix, els ZKS actuen com a identificadors i mobilitzadors de nous col·laboradors per ampliar la xarxa de suport i maximitzar els recursos disponibles per a l'acollida.

En el cas del desenvolupament del programa NeST a Schwerte, a l'estat federat de Rin del Nord-Westfàlia, destaca la col·laboració entre diferents actors que es va establir a través del grup de treball d'asil local, que ha tingut un rol clau en la mobilització de persones voluntàries i l'acompanyament durant l'acollida. Un grup de treball a nivell local permet establir els contactes necessaris amb proveïdors de serveis, les institucions i administracions pertinents per cobrir les necessitats específiques i oferir un entorn de suport adequat per a les persones que s'acolliran en el municipi.

Entre les bones pràctiques del programa implementat a Schwerte destaca l'enfocament col·laboratiu i personalitzat, que contribueix a un model d'acollida sostenible i replicable. Concretament, la participació del grup local acollidor en els processos de selecció, compartint informació sobre possibles perfils, consensuant l'elecció en base a les vulnerabilitats detectades i alineant-les amb els recursos disponibles, així com durant l'orientació prèvia, ha sigut important per detectar i anticipar-se a les necessitats particulars de les persones usuàries del programa i començar a establir una relació de confiança entre les diferents parts des de l'inici. La diversitat d'experiències i coneixements de les persones que formen el grup de patrocini és clau per optimitzar els processos i garantir l'eficiència en l'accés a serveis i recursos. El treball en

¹⁴ Per a més informació sobre el projecte NeST i testimonis de persones usuàries i comunitat d'acollida, vegeu la informació disponible a la pàgina web del projecte COMET: www.cometnetwork.eu

¹⁵ *Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet 1) (Aufenthaltsgesetz - AufenthG), § 23 Aufenthaltsgewährung durch die obersten Landesbehörden; Aufnahme bei besonders gelagerten politischen Interessen; Neuansiedlung von Schutzsuchenden.*

¹⁶ L'Església Evangèlica de Westfàlia (EKvW) és una corporació de dret públic, membre de l'Església Evangèlica d'Alemanya (EKD). Participa en el projecte COMET amb l'objectiu de promoure l'acollida de persones amb necessitat de protecció internacional a través de la via de patrocini comunitari en el marc del reassentament a Alemanya.

xarxa també permet una estructura participativa efectiva durant el procediment, assegurant que totes les parts implicades tinguin capacitat per a aportar idees i contribuir a la presa de decisions.

Quant al rol de l'autoritat local en el model implementat en el marc del programa NeST, aquest s'ha anat definint i ajustant durant el procés d'implementació. No comptar amb l'autoritat local com a part del grup de treball d'asil pot generar reptes específics que deriven de la manca de coneixement sobre el programa i l'estatus particular de patrocini i reassentament sota el qual s'acullen les persones usuàries. La manca de comprensió sobre diverses vies d'accés a la protecció internacional i els programes complementaris d'acollida per part de l'administració local pot requerir coordinacions addicionals i intervencions per part d'autoritats regionals o estatals per tal de garantir que les persones usuàries tinguin accés a drets i serveis en igualtat de condicions, tal i com s'especifica en els requisits legals del programa. Aquestes limitacions poden incloure els serveis d'inserció laboral o serveis financers, educatius i socials. La implicació de les administracions locals pot ajudar a evitar retards en les gestions, decisions errònies o que les necessitats es cobreixin a través de fons privats de les persones voluntàries.

De les lliçons apreses de l'experiència del programa NeST en el marc del projecte COMET es pot destacar aquesta necessitat de millora de la comunicació i el diàleg amb les autoritats i institucions locals, a través de reunions periòdiques o, inclús, la incorporació d'un/a representant de l'administració local en el grup de treball acollidor. Això permetria resoldre problemàtiques i superar desafiaments de manera conjunta i adaptar els procediments administratius locals a les necessitats i realitats de les persones acollides en el marc del programa.

La participació de l'administració local ha d'anar més enllà de l'oferta de serveis públics, ja que pot tenir un rol clau en l'adaptació a l'entorn i l'ampliació de la xarxa de les persones acollides. Les autoritats locals han de reconèixer el rol que tenen els grups d'acollida com a actors vitals en el procés d'inclusió de les persones usuàries, i donar el suport institucional necessari perquè puguin ser més efectius i sostenibles. La responsabilitat de l'acollida i l'acompanyament no pot delegar-se enterament a la societat civil, ja que els recursos i les eines de les quals disposen les autoritats poden ajudar a involucrar més actors per crear solucions més sostenibles.

Per últim, cal emfatitzar la importància de que les autoritats locals treballin també directament amb les persones usuàries en la planificació i execució dels projectes d'acollida. Incloure a les persones usuàries en la presa de decisions permet incorporar la seva experiència i generar respostes personalitzades, així com reduir la càrrega del processos administratius, sobretot en casos vulnerables, com, per exemple, famílies monomarentals, on les prioritats poden desviar-se d'aquelles que identifica l'administració o el grup mentor. A més, establir canals de comunicació clars, accessibles i efectius pot pal·liar les dificultats d'accés a informació i evitar errors que poden tenir un impacte negatiu en la situació de les persones acollides.

Aquestes qüestions es poden garantir a través d'una formació i capaciació adequada per a funcionaris públics i entitats col·laboradores. Treballar des de la sensibilitat cultural i la comprensió de la realitat de les persones que necessiten protecció internacional no només proporciona a l'administració local eines per treballar la cohesió social i la inclusió efectiva de les persones acollides a nivell municipal, sinó també la capacita per assumir compromisos cap a unes polítiques públiques justes, solidàries i sostenibles. Considerant l'esperit acollidor que es detecta per part de la comunitat alemanya en programes com el NeST, les autoritats locals poden jugar un rol clau en transformar les polítiques existents a nivell local i fer incidència a nivell estatal perquè siguin més acollidores. L'experiència a Schwerte mostra que hi ha una manca de política pública de suport, que suposa que el programa de patrocini depengui, en gran

mesura, de connexions informals i personals, en comptes de dependre d'estructures formals de cooperació interinstitucional que millorarien la capacitat de resposta a necessitats individuals i garantirien un suport més equitatiu.

2.2.2 Catalunya: Reassentament i patrocini públic-privat

Al 2023, el Fons Català va plantejar a les autoritats competents, la possibilitat d'implementar una via de patrocini públic-privat per acollir a municipis catalans a 10 persones amb necessitat de protecció internacional des de Níger, en el marc del Programa Nacional de Reassentamiento (PNR). Aquesta proposta comptava amb el suport de dos municipis socis del Fons Català, l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat i l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet. El projecte, aplicat en el context català, tenia per objecte donar resposta a les necessitats de reassentament específiques de perfils en situació de vulnerabilitat, com el de dones soles o amb familiars a càrrec que es trobaven desplaçades a Níger, provinents principalment de països de la banya d'Àfrica.

En el cas de la proposta d'implementació del projecte a Sant Boi de Llobregat, que històricament ha tingut una trajectòria de compromís en la defensa dels drets humans i especialment de les persones refugiades, s'ha comptat amb la participació activa de la CCAR, amb 20 anys de trajectòria en l'acollida i inclusió de persones amb necessitat de protecció internacional a través de programes complementaris i de la reubicació temporal de persones defensores de drets humans a Catalunya. L'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, al 2009, conjuntament amb la CCAR i amb el recolzament de l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans de la Generalitat de Catalunya, va crear l'embrió del Programa de Protecció de Defensors de Drets Humans de Drets Humans amb un projecte que va durar 2 anys i que tenia per objectiu donar resposta a les necessitats de reubicació de defensores dels drets humans amenaçades. Més tard, seria un dels municipis motors del projecte Ciutats Defensores dels Drets Humans amb el Fons Català i la CCAR.

Al 2015 el municipi es va declarar Ciutat Refugi i a inicis de 2016 va presentar el seu primer Pla d'acollida de persones refugiades que contemplava dos grans eixos d'actuació: el primer centrat en països d'origen i trànsit i en el segon, en acollida a la ciutat. Derivat d'aquest mandat, al 2017, va iniciar un projecte d'acollida complementària per a persones sol·licitants de protecció internacional que quedaven al marge del programa estatal, dirigides a persones desplaçades forçosament en situació d'especial vulnerabilitat i/o risc d'exclusió social, en col·laboració amb la CCAR i que es manté vigent fins a l'actualitat. El dispositiu disposa de cinc places amb l'objectiu de crear un espai segur, adequat a les necessitats de les persones sol·licitants de protecció internacional, on poden ser acompanyades per professionals especialitzades fins assolir l'autonomia. En paral·lel, el projecte ofereix activitats de sensibilització a la ciutadania en general i, en particular, a les escoles, així com accions de participació en diverses xarxes i espais de la ciutat. L'objectiu és poder treballar des d'una perspectiva holística amb el conjunt de la ciutadania sobre els drets de les persones refugiades i migrades, amb una mirada de justícia global i un enfocament de drets humans que contribueixi a combatre els estereotips, rumors, discriminació, racisme i criminalització que viuen les persones desplaçades forçosament.

El dispositiu, així com tots els serveis d'acompanyament complementaris, es van posar a disposició del projecte COMET per tal de donar resposta a les necessitats d'acollida de les persones que es volien reassentar, enllaçant-ho amb el mandat del pla d'acollida municipal i vinculant-ho a la dimensió exterior del dret d'asil i la situació que viuen les persones en el trànsit.

L'objectiu era aprofitar tota l'estructura d'un projecte que portava anys essent implementat i amb unes bases de treball i coordinació amb el territori per facilitar l'acollida i inclusió de les persones que arribarien.

La proposta sobre els rols dels tres actors més rellevants durant la implementació del projecte al municipi identificava a l'Ajuntament de Sant Boi com a part facilitadora en l'accés als serveis i recursos municipals per a les persones acollides en el marc del projecte COMET en igualtat de condicions, assegurant l'empadronament de les persones beneficiàries en el dispositiu d'acollida. També es comprometia a participar en reunions, activitats i actes de sensibilització i incidència relacionades amb la protecció internacional i les vies complementàries al municipi.

Pel que fa a l'entitat d'acollida, la CCAR es comprometia a facilitar un habitatge adequat en les condicions d'habitabilitat i amb un lloguer sostenible, per a cinc persones beneficiàries i per a un termini garantit de 12 mesos. Així mateix, la CCAR es responsabilitzaria d'oferir informació i assessorament en relació al procediment de protecció internacional, realitzar el seguiment professional i l'acompanyament integral, social i jurídic a les persones usuàries del programa, amb l'objectiu de que puguin assolir l'autonomia necessària. Les activitats també preveien poder incorporar a les persones usuàries als programes d'aprenentatge de l'idioma i d'inserció laboral que existeixin a l'entitat, així com gestionar i justificar les ajudes econòmiques per a la cobertura de les seves necessitats bàsiques. En cas de no poder cobrir-se per part de la pròpia entitat, també es preveia la possibilitat de derivar a les persones usuàries als serveis externs d'atenció psicossocial.

Per últim, el Fons Català es comprometia a supervisar el projecte i les actuacions específiques, incloent la coordinació de les reunions i activitats de la comissió de seguiment. El Fons Català, en el marc de la proposta, actuaria com a part intermediària entre les persones usuàries, l'entitat i l'administració local en totes les fases d'implementació del projecte, informant a les parts signants de qualsevol informació referent al perfil i l'itinerari de les persones. Des del punt de vista del suport financer per al desenvolupament del projecte, el Fons Català articulava i tramitava els instruments necessaris per dotar d'una quantitat adequada, en funció del nombre de persones acollides a cada municipi i del grau de vulnerabilitat de cada persona destinatària.

Durant la fase de disseny i adaptació del projecte per a la seva implementació a Catalunya, un dels elements essencials que es van contemplar va ser l'aposta pel treball comunitari i d'enxarxament, que defineix la metodologia de treball de la CCAR, així com dels recursos i espais de coordinació tècnica que el mateix municipi promou en el marc d'implementació de projectes previs.

D'altra banda, un dels aspectes més interessants de la implementació del projecte COMET a Santa Coloma de Gramenet és que es va articular a través de l'espai municipal La CIBA, un centre de recursos per a dones, innovació i economia feminista, inaugurat el març de 2020. Aquest equipament públic es dedica a promoure la igualtat de gènere i l'apoderament femení mitjançant diversos serveis i programes, entre els quals es troba l'acompanyament a dones especialitzat en processos de recuperació de violències masclistes. La CIBA treballa també des d'una vessant comunitària i formativa que permet un acompanyament holístic en un espai que és punt de trobada de dones d'arreu. Aquest aspecte es va considerar com a punt innovador en l'acompanyament de les persones usuàries de la via proposada, principalment dones, ja que aquest centre s'ha convertit en els darrers anys en un referent en l'àmbit estatal i europeu en el desplegament de polítiques públiques que permeten assolir la igualtat real de les dones i la transformació social des d'una perspectiva feminista.

En el marc del COMET, l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, a través de La CIBA, posava a disposició un equip de professionals de diverses àrees, incloent treballadores socials, juristes, psicòlogues i educadores infantils, oferint d'aquesta manera un seguiment i acompanyament integral a les persones usuàries. Aquest suport multidisciplinari es va dissenyar per respondre a les necessitats específiques de cada persona o unitat familiar, garantint un procés d'inclusió adequat i respectuós. També es va proposar oferir habitatges per a cada persona o unitat familiar i posar a disposició zones comunes, com cuina i menjador col·lectius, bugaderia i espais d'oci, fomentant així un entorn acollidor i funcional que afavorís la convivència i el benestar. Així mateix, es van voler facilitar recursos educatius i formatius per promoure el desenvolupament personal i professional, i serveis complementaris per a menors, com l'accés a serveis de canguratge per permetre la conciliació familiar. D'aquesta manera l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet incorporava la proposta del COMET en el seu Pla Director de Cooperació, Drets Humans i Ciutadania Global 2022-2026 i posava a disposició un projecte punter com La CIBA, aprofitant l'expertesa i funcionament d'un espai que està a l'avantguarda de les polítiques públiques en matèria d'acompanyament i suport integral a les dones.

Així doncs, un aspecte rellevant en la proposta d'implementació del projecte COMET a Catalunya és que ambdós ajuntaments compromesos van posar a disposició programes i projectes que existien prèviament, fet que dotava d'eficiència i optimitzava els recursos, portant una major sostenibilitat del projecte a mitjà i llarg termini.

Malauradament, la proposta d'un model de patrocini públic-privat per a l'acollida de persones desplaçades forçosament a Catalunya, com a part del projecte COMET, es va veure afectada per la manca d'acord entre les autoritats competents per permetre l'articulació de programes d'acollida descentralitzats en el marc del PNR. En aquest sentit, la manca d'espais de coordinació, on també s'hi incorporés la participació dels governs locals, va produir reptes importants tant en la sostenibilitat del projecte COMET, com, conseqüentment, en la sostenibilitat dels projectes municipals, com el programa implementat per l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat i la CCAR, que s'havia aturat per tal de possibilitar la implementació de la via de patrocini plantejada pel COMET.

Aquest aspecte de la necessitat d'espais de coordinació en totes les fases, incloent a les autoritats municipals, s'ha identificat com essencial a l'hora de vertebrar iniciatives d'aquestes característiques. La manca de informació i transparència que es pot donar en governances multinivell pot generar una situació de desconfiança entre els diferents actors, així com desmotivació i sensació de pèrdua de recursos, sobretot per part dels governs municipals.

2.2.3 França: Corredors universitaris

En el marc del projecte COMET s'ha implementat a la localitat de Clermont-Ferrand, França, una via de corredor universitari per a persones amb necessitat de protecció internacional¹⁷. Aquesta via incorpora l'accés a l'educació superior i l'acompanyament comunitari en el seu model d'inclusió, en el qual participen de manera col·laborativa Forum Réfugiés¹⁸, entitat sòcia del

¹⁷ Per a més informació sobre els corredors universitaris a Clermont-Ferrand i testimonis de persones usuàries i comunitat d'acollida, vegeu la informació disponible a la pàgina web del projecte COMET: www.cometnetwork.eu

¹⁸ Forum Réfugiés és una associació sense ànim de lucre, fundada l'any 1982, que porta a terme accions a França i a nivell internacional per garantir el dret a l'asil i donar suport a les persones refugiades en el

COMET, la Universitat Clermont-Auvergne, amb qui Forum Réfugiés ja ha treballat des del 2019, l'Ajuntament, concretament la Direcció de Desenvolupament Social i Urbà (*Direction du Développement Social et Urbain*, D.D.S.U.), i l'acompanyament de l'ACNUR. El model de Clermont-Ferrand també incorpora el suport d'empreses privades i fundacions, com la Fundació de la Universitat Clermont-Auvergne, la Fundació Michelin o la Fundació Crédit Agricole, per a garantir la sostenibilitat del projecte i assegurar un procés d'inclusió efectiu. A més a més, s'han produït col·laboracions amb l'Agència Universitària de la Francofonia (*Agence universitaire de la Francophonie*, AUF) i diverses autoritats governamentals, com la Direcció General d'Estrangeria (*Direction Générale des Étrangers en France*, DGEF).

En ser una via de corredor universitari, la Universitat Clermont-Auvergne ha jugat un paper clau en possibilitar l'èxit del projecte. Cal destacar la seva coordinació amb departaments com el de Relacions Internacionals i Vida Estudiantil, que ja està dotat d'eines per abordar les necessitats d'estudiants internacionals, incloent a persones refugiades. Aquest treball en xarxa permet aprofitar estructures ja existents i no haver de crear de noves per optimitzar els recursos. Per part de la Universitat hi ha una forta voluntat d'assegurar l'èxit acadèmic, oferir a les persones usuàries no només recursos específics i acompanyament, sinó també informació clara sobre els seus drets, obligacions i possibilitats per a la seva residència i inserció laboral a França.

Entre els reptes o lliçons apreses d'aquesta via s'identifica la selecció de les persones usuàries en relació amb les seves capacitats per completar els estudis als quals accedeixen, així com el suport durant el procediment de sol·licitud de protecció internacional, l'acompanyament posterior a la finalització dels estudis de màster i l'accés a pràctiques professionals remunerades i al mercat laboral. Les dificultats per a la inserció no són específiques de les persones usuàries del programa, però compartides amb estudiants en general. També s'observa una manca d'oportunitats al territori en el sector dels estudis als quals accedeixen. Per últim, les dificultats d'accés a l'habitatge coincideixen amb els obstacles detectats també en els altres territoris. En col·laboració amb l'AFEV i CROUS Residences s'han pogut oferir solucions per a accedir a un habitatge assequible per a les persones usuàries a través de la col·laboració comunitària, però segueix sent una preocupació per a les fases posteriors a l'acollida inicial.

Quant al rol específic de l'Ajuntament de Clermont-Ferrand, la seva participació s'emmarca en els Contractes Territorials d'Acollida i Integració (*Contrats Territoriaux d'Accueil et d'Intégration*, CTAI), que permeten als municipis desplegar accions complementàries al marc d'acollida estatal. A través d'aquest contracte, el D.D.S.U. de Clermont-Ferrand ha pogut assumir un rol estratègic més enllà d'un suport financer directe, i promoure la participació de la seva xarxa associativa per fomentar la cohesió social i la solidaritat internacional a través del desenvolupament comunitari, l'intercanvi cultural i el desafiament de prejudicis. La implicació del govern local des de l'inici de la implementació del projecte pot assegurar que la selecció, la preparació prèvia, l'arribada i el procés d'inclusió es portin a terme de manera eficient, incloent respostes adequades als desafiaments emocionals, financers i pràctics. Part d'aquests reptes es poden superar, per exemple, a través de la simplificació dels procediments administratius, la creació de projectes educatius per a la inclusió social o convenis amb el sector privat per a l'accés a pràctiques laborals.

La sinèrgia entre l'administració pública local, les organitzacions de la societat civil, l'àmbit acadèmic i el sector privat en el cas de la implementació del programa a Clermont-Ferrand ha sigut clau pel seu èxit. El model implementat posa en valor la col·laboració descentralitzada, on els diversos actors locals lideren i implementen solucions que s'adapten millor a les necessitats

procés d'acollida i inclusió. En el marc del projecte COMET correspon a Forum Réfugiés la implementació de la via de corredor universitari des de la Ruta del Mediterrani Central cap a França.

i a les capacitats de les persones usuàries i a les comunitats d'acollida. És important, en aquest sentit, facilitar espais de coordinació i seguiment per avaluar les necessitats en temps real, adaptar les intervencions i fomentar l'aprenentatge col·lectiu. Aquests espais han de ser participatius també per a les pròpies persones acollides, permetent el suport entre iguals i l'apoderament de les persones usuàries cap a la seva autonomia.

No obstant, aquest enfocament col·laboratiu que s'ha donat en el marc del projecte COMET no és una pràctica institucionalitzada, ja que el seu desplegament recau en la voluntat de les parts que fins ara han fet possible la implementació del projecte. Aquesta dependència del compromís i temps de persones concretes i de l'evolució de les polítiques i pressupostos a nivell regional i local suposa una sèrie de reptes que debiliten l'estructura i limiten la sostenibilitat i continuïtat del projecte. Cal que procediments interns, com el de l'assignació de places en els programes d'estudis i plans personalitzats per a la inclusió de les persones usuàries, s'institucionalitzin. Les dificultats per obtenir suport d'altres nivells de govern i la manca d'un marc formal fragmenten els esforços i dificulten una planificació integral a llarg termini.

La implementació de la via de corredor universitari a Clermont-Ferrand ha permès als diferents actors locals establir relacions amb altres ciutats i altres actors i intercanviar mètodes i enfocaments per el desenvolupament de corredors universitaris, augmentat l'interès en replicar el seu model i convertir-lo en una via permanent. No obstant, la influència de polítiques migratòries més restrictives amb els drets d'acollida a nivell europeu i el context social i polític particular de França poden generar tensions i debats sobre la implementació del programa, malgrat el seu caràcter humanitari. Aquesta hostilitat té un impacte directe en les persones usuàries i el seu procés d'inclusió. Per això és necessari portar a terme activitats de sensibilització i intercanvi cultural, que reforcen la narrativa positiva sobre la seva necessitat i ajuden a ampliar les xarxes de suport. Projectes com el COMET, basats en l'enfocament de drets humans i no discriminació, són rellevants perquè permeten combatre estereotips, intercanviar coneixements, habilitats i experiències que enriqueixen a les comunitats d'acollida i beneficien el seu desenvolupament. A llarg termini, l'objectiu es poder establir una via de corredor universitari permanent.

2.2.4 Itàlia: Corredors humanitaris i vies educatives per a menors sense referents familiars

En el marc del projecte COMET s'han desenvolupat dues tipologies de vies segures cap a Itàlia: corredors humanitaris i una via educativa per a menors desplaçats forçosament sense referents familiars. La Federazione delle Chiese Evangeliche in Italia (Federació d'Esglésies Evangèliques d'Itàlia, FCEI)¹⁹, entitat coordinadora del projecte COMET, treballa des del 2016 en el codesenvolupament del mecanisme de corredors humanitaris a Itàlia, el qual ha possibilitat una col·laboració fructífera entre entitats confessionals i l'administració governamental. L'experiència italiana ha permès escalar aquest model de via segura i acollida digna a altres països, ampliant tant el nombre de països de sortida com els d'acollida. En el marc del projecte COMET té per objectiu no només coordinar i facilitar el codisseny de les metodologies, eines,

¹⁹ La FCEI és un organisme de cooperació entre esglésies evangèliques italianes fundada l'any 1967, que inclou a la seva missió el compromís amb la justícia i la pau i, entre els seus objectius, portar a terme activitats solidàries, benèfiques, sociosanitàries i de protecció dels drets fonamentals de les persones en situació de vulnerabilitat, especialment les persones refugiades i migrades. La FCEI ha participat en nombrosos projectes europeus de promoció de vies segures i acollides dignes per a persones amb necessitat de protecció internacional i la seva feina com a part del consorci Humanitarian Corridors ha sigut reconeguda amb el Premi Nansen per a les Persones Refugiades en la categoria regional d'Europa l'any 2019.

orientacions i procediments, però també implementar la via de corredor humanitari per contribuir a l'objectiu general de 130 persones admeses i acompanyades a través de vies complementaries.

INTERSOS²⁰, organització membre del consorci del projecte COMET, disposa d'equips d'operació en diversos països de la Ruta del Mediterrani Central. En els darrers anys ha iniciat un mecanisme pilot per a proporcionar una via segura per a menors sense referents familiars amb necessitat de protecció internacional, vinculant-la amb la possibilitat de continuar i finalitzar el seus estudis reglats i post-obligatoris. El seu objectiu en el marc del projecte COMET és poder oferir places per a menors sense referents familiars a través d'aquesta via pilot que combina corredors educatius i el patrocini comunitari.

Per a l'objecte d'aquest estudi es considerarà principalment la informació proporcionada per part de les diverses parts implicades en la implementació de la via educativa per a menors desplaçats forçosament sense referents familiars – *Pagella in tasca*²¹ – als municipis de Torí i Asti, pel seu aspecte innovador en proporcionar una via segura per a un grup que normalment queda exclòs de l'accés a vies complementàries, malgrat la seva situació d'alta vulnerabilitat. S'inclouen també reflexions extretes de les experiències dels corredors humanitaris coordinats per la FCEI i la col·laboració amb altres entitats sòcies del projecte, Associació Mosaico – Azioni per i Rifugiati i Associació Frantz Fanon.

Entre les bones pràctiques identificades en el desenvolupament i la implementació del projecte, es troba la creació d'estructures o equips específics d'acollida, encarregades de l'acompanyament de les persones usuàries, i de coordinar-se i cooperar amb les diferents àrees de l'administració municipal i entitats que gestionen projectes relacionats amb la migració i la protecció internacional. Per a maximitzar la seva operativitat, aquest equip ha de ser interdisciplinari, involucrant professionals de l'àmbit social, psicològic i jurídic. En el cas dels municipis de Torí i Asti, per exemple, la participació de l'autoritat municipal s'ha donat principalment a través de les àrees de polítiques socials, concretament els departaments per a l'atenció de menors estrangers sense referents familiars, que compten amb equips multidisciplinaris. L'equip d'assistència i educació social ha sigut, en aquest context, el responsable de la sensibilització sobre el projecte, de l'acompanyament a les persones usuàries i de la identificació i selecció de famílies d'acollida. La col·laboració estreta amb aquestes famílies acollidores per detectar necessitats i facilitar tràmits relacionats amb l'accés a serveis educatius, d'alfabetització i aprenentatge de l'idioma, de formació professional, d'activitats recreatives i d'acompanyament emocional i social, ha sigut un aspecte clau per a l'èxit del programa.

També ha estat essencial la coordinació dels departaments municipals amb les organitzacions del tercer sector involucrades, com INTERSOS, la Diòcesi de Torí i la seva oficina pastoral de persones migrades, per optimitzar els recursos educatius i socials disponibles, mobilitzar personal voluntari i potencials famílies acollidores, i, en general, unir esforços en les accions portades a terme en el marc del projecte.

²⁰ INTERSOS és una organització sense ànim de lucre, fundada l'any 1992, que porta a terme accions a diferents països per donar respostes a les situacions de crisi i emergència humanitària i per capacitar a diversos actors i a la societat en la promoció de la solidaritat i justícia internacional. Reconeguda a nivell estatal a Itàlia i a nivell internacional, Intersos té un estatus assessor al Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides (ECOSOC).

²¹ Per a més informació sobre el projecte *Pagella in tasca* i testimonis de persones usuàries i comunitat d'acollida, vegeu la informació disponible a la pàgina web del projecte COMET: www.cometnetwork.eu

Per part de l'administració pública es destaca la necessitat d'adaptació dels serveis municipals, tant en recursos com en temps, per a atendre adequadament les necessitats i expectatives específiques del col·lectiu acollit, incloent gestions relacionades amb el procediment legal de sol·licitud de protecció internacional, aspectes administratius i participació en activitats socials i culturals. En aquest sentit, és important, des dels serveis municipals, reconèixer el potencial de cada persona i entendre que cada cas s'ha d'abordar individualment, proporcionant una resposta personalitzada a les situacions específiques de les persones usuàries, en aquest cas menors d'edat, per a que el seu procés d'inclusió sigui efectiu.

Cal entendre que els beneficis del projecte no són només envers les persones usuàries, sinó també per a la comunitat d'acollida. La participació municipal en el projecte va més enllà de la facilitació de la implementació de la via complementària i l'acollida a través de l'accés a un habitatge. La inclusió estructural, a través de la integració de les persones usuàries en espais ja existents, és clau per trencar barreres i oferir un acompanyament significatiu. Aquesta tipologia de projectes juguen un rol important en la sensibilització i conscienciació de les comunitats d'acollida sobre la situació de les persones amb necessitat de protecció internacional i els conflictes que causen el desplaçament forçat, la importància de la solidaritat internacional i la corresponsabilitat de diversos actors en garantir la protecció de drets humans. Incorporar la participació en projectes d'implementació de vies segures i d'acollida de persones amb necessitat de protecció internacional en l'estratègia i política pública municipal permet la creació de xarxes col·laboratives més fortes i sostenibles i una planificació més optimitzada.

Aquesta aposta per institucionalitzar la participació en projectes que promouen el dret a la protecció internacional pot ajudar a superar les limitacions que s'han pogut detectar durant el període d'implementació del projecte. Quan un projecte de corredors humanitaris és entès com una política pública, la societat civil pot sentir-se més segura, recolzada i motivada per tenir una participació més activa. Això podria suposar un augment de la disponibilitat de famílies per a acollir menors o dels habitatges cedits per llogar a preus assequibles per a les persones usuàries. Reduiria també la càrrega que assumeixen les organitzacions no governamentals i de la societat civil, que realitzen una tasca important en l'acompanyament. Per tal d'incorporar aquest posicionament, és necessari que els municipis organitzin activitats formatives i sensibilitzadores periòdiques en les quals la comunitat d'acollida pugui entendre millor el rol que poden desenvolupar en l'acollida de persones amb necessitat de protecció internacional i en el disseny i implementació de vies segures. Així mateix, les sessions informatives i conscienciadors poden ajudar a identificar nous col·laboradors i ampliar els recursos disponibles. Tot i que el finançament extern és necessari per a implementar projectes, és important que el pressupost municipal inclogui aquestes iniciatives a llarg termini per assegurar la seva continuïtat i la implicació de l'autoritat local.

Un obstacle que requereix revisió i millora és el de les dificultats en els procediments burocràtics, sobretot en el cas de la continuïtat de l'acompanyament i protecció de les persones usuàries menors en el procés de transició a la majoria d'edat. Aquests processos es poden veure agreujats per una manca d'informació, transparència, celeritat i coordinació en les respostes per part de les diferents administracions implicades.

Finalment, l'experiència dels municipis italians destaca també la manca d'espais d'intercanvi tècnic municipal, on els municipis involucrats en la implementació del projecte puguin compartir les seves bones pràctiques i lliçons apreses amb altres autoritats locals i supramunicipals. La limitació en els recursos humans i econòmics amb aquesta finalitat no afavoreix aquesta participació en trobades informatives i capacitadores que es considera que poden enriquir la

feina realitzada per l'administració pública, tant a nivell local, com estatal i internacional, i fomentar la transformació de les polítiques públiques.

Una de les bones pràctiques implementades al municipi de Torí, que s'ha incorporat com a estratègia més àmplia en el marc del projecte COMET, és la col·laboració de les autoritats municipals amb organitzacions de base formades i/o liderades per persones amb experiència viscuda de desplaçament forçat. L'associació Mosaico - Azione per i rifugiati²², partint de les dificultats experimentades pels seus propis membres en arribar a Itàlia i accedir al sistema d'acollida i a la protecció internacional, busca transformar aquesta experiència en capital social, acompanyant a les persones nouvingudes i fent incidència per remodelar la narrativa pública sobre les persones refugiades a Itàlia. Inicialment, Mosaico va crear uns punts d'informació que amb el temps han evolucionat en espais de mediació social en col·laboració amb l'autoritat local. La relació que es manté amb les Institucions municipals és oberta i cooperativa, intentant consensuar i resoldre de manera conjunta els reptes que s'identifiquen.

Un dels aspectes innovadors d'aquesta col·laboració és la creació d'un centre únic de serveis per a persones refugiades i migrades, *Spazio Comune*, ubicat en un edifici municipal i que inclou serveis sanitaris, administratius i legals. Aquesta aposta evita la fragmentació dels recursos disponibles i les dificultats logístiques associades i ajuda a reforçar la sostenibilitat i efectivitat dels programes implementats. Basada en la idea *one-stop-shop* (finestreta única), la iniciativa de Mosaico a Torí s'ha anat replicant en altres ciutats, amb el suport de l'ACNUR.

L'acompanyament per a l'apoderament i la incidència desenvolupada per Mosaico es basa en el reconeixement de les persones usuàries com a titulars de drets. El seu enfocament basat en l'experiència viscuda permet desenvolupar solucions efectives i advocar per polítiques més inclusives i justes per a les persones refugiades. En aquest sentit, es destaca la importància de l'escolta, l'empatia i la confiança per crear espais segurs i confidencials en els quals poder abordar no només les qüestions urgents, sinó aplicar una visió d'acompanyament a llarg termini que acabi amb el cicle de vulnerabilitat.

Entre les iniciatives de Mosaico destaquen activitats de sensibilització, iniciatives per facilitar l'accés de persones desplaçades forçosament a estudis i l'acompanyament durant l'etapa acadèmica, el recolzament en tràmits burocràtics, el suport en situacions d'emergència, com durant la pandèmia del Covid-19, la creació una aplicació mòbil que recull informació sobre els recursos disponibles a la ciutat, la promoció d'espais segurs per a dones, l'acompanyament psicològic i de mediació intercultural, la incidència política a nivell europeu a través de la participació a xarxes regionals i d'establir ponts de comunicació entre les comunitats desplaçades i les administracions públiques a diferents nivells, i la formació i capacitat en mediació intercultural per part de la pròpia entitat a les persones usuàries interessades.

Per últim, en el marc del projecte COMET i, concretament, quant a les col·laboracions entre diversos actors i autoritats municipals en el context de les vies implementades a Itàlia, és

²² Mosaico - Azione per i rifugiati (Mosaico - Accions per a les persones refugiades) és una associació de promoció social apolítica i no partidista, que es va fundar l'any 2006 a Torí per iniciativa d'un grup de persones refugiades amb l'objectiu de donar suport a altres persones migrades i sol·licitants i beneficiàries de protecció internacional. Mosaico ha creat i desenvolupat el projecte OASI, que proporciona suport i orientació en el coneixement de la informació i els serveis que ofereix el territori. En el marc del projecte COMET, Mosaico dona suport als membres del consorci en les activitats d'orientació prèvies a l'arribada de les persones usuàries, proporciona eines per a la inclusió social a les comunitats d'acollida i facilita la mediació intercultural i la gestió de les expectatives durant el període d'acollida.

necessari ressaltar la importància de la participació d'entitats que proporcionen suport psicològic i psiquiàtric a les persones usuàries. L'Associació Frantz Fanon²³, entitat sòcia del projecte COMET, ofereix assessorament psicològic gratuït, suport psicosocial i mediació cultural i etnoclínica a persones amb experiència viscuda de desplaçament forçat, migrades i supervivents de tràfic d'éssers humans. També dona suport als serveis de salut, administracions i equips que treballen en el sistema d'acollida de protecció internacional i inclusió social, a través de la supervisió, orientació, capacitació i formació.

L'experiència de l'Associació Frantz Fanon reforça la idea de la necessitat de treballar de manera col·laborativa amb les autoritats locals. Des de la perspectiva de seves accions desenvolupades, aquesta col·laboració és essencial per assegurar una correcta distribució de recursos i una resposta institucional integral i coherent, que inclogui espais de reflexió i millora continua per anar ajustant les polítiques públiques i els serveis existents a les necessitats reals i actuals de les persones usuàries. D'aquesta manera, no només es respon a les urgències, sinó que també es promou el benestar a llarg termini.

Així mateix, la col·laboració amb l'administració local permet a entitats com l'Associació Frantz Fanon, que depenen, en gran mesura, de donacions i fons propis, desenvolupar models d'intervenció més sostenibles. L'Associació ha treballat conjuntament amb administracions a diferents nivells, incloent els departaments d'atenció a menors sense referents familiars o d'estrangeria, per respondre a la manca de recursos i limitacions en l'accés a serveis públics d'atenció a la salut mental per a persones migrades i desplaçades forçosament, no només en la prestació de serveis, sinó també en la incidència social i política sobre la seva importància. Sovint, les administracions públiques poden tenir una comprensió limitada sobre la realitat i els reptes que enfronten les persones desplaçades forçosament i migrades, la qual cosa pot comportar que es promoguin polítiques o accions que estiguin desconnectades de les necessitats actuals i, per tant, siguin ineficients.

També s'ha col·laborat amb el sector privat, concretament serveis bancaris, que han ajudat a reforçar l'estructura financera que permet les accions de l'entitat. S'ha d'entendre que les activitats desenvolupades tenen un impacte positiu no només en la població destinatària, sinó en la societat en general. Per aquest motiu, l'Associació Frantz Fanon també aposta per la participació en projectes i xarxes internacionals que permeten el diàleg constructiu, l'intercanvi d'experiències, l'aprenentatge comú i la capacitació entre diversos actors. Institucionalitzar aquests espais de diàleg i col·laboració com a part de l'estratègia del govern municipal i/o regional ajuda a formalitzar els canals de comunicació i derivació i fomenta l'eficiència i sostenibilitat del servei.

De manera similar a Mosaico, l'experiència de l'Associació Frantz Fanon posa en relleu el valor de l'enfocament de la mediació cultural, que permet promoure un canvi en les estructures participatives perquè siguin liderades per les pròpies persones usuàries, titulars de drets. Així mateix, insisteix en la idea de que les estructures institucionalitzades han de ser més flexibles per adaptar-se millor a les demandes, sobretot quant a la càrrega burocràtica que les acompanya i que pot generar frustració i carències en el servei proporcionat.

²³ L'Associació Frantz Fanon, fundada a Torí l'any 1997, està formada per professionals psicòlegs, psiquiatres, mediadors culturals, educadors i antropòlegs que tenen per objectiu desenvolupar intervencions clíniques en l'àmbit de la salut mental de les persones migrades i refugiades.

2.2.5 Països Baixos: Patrocini comunitari i vies educatives

En el marc del projecte COMET, l'entitat sòcia Justice and Peace Netherlands (JPNL)²⁴ tenia per objectiu la implementació d'una via educativa per a persones amb necessitat de protecció internacional, semblant al model de corredors universitaris de França. Malgrat que a l'inici del projecte hi havia un interès per part d'actors governamentals, institucions educatives i entitats socials en el desenvolupament de vies complementàries educatives per a la protecció internacional, els reptes vinculats als contextos polítics canviants han impossibilitat la negociació per implementar aquesta via als Països Baixos.

No obstant, l'experiència de JPNL en vies de patrocini comunitari a través de la xarxa *Samen Hier* els ha proporcionat aprenentatges claus per a una millor gestió dels processos d'acollida a través de vies segures per a la protecció internacional, incloent recomanacions per a una participació més efectiva dels governs municipals en col·laboració amb els grups de suport ciutadans que acompanyen a les persones usuàries en els seus processos d'inclusió social i laboral, i altres actors claus que poden incloure a les organitzacions no governamental, centres educatius i el sector privat.

Així, les lliçons apreses de JPNL destaquen que hi ha una necessitat d'oferir espais de participació i col·laboració per a diversos actors pel disseny i la implementació conjunta de propostes de vies segures. Aquests grups de treball col·laboratius han d'incorporar actors públics i privats i assegurar un enfocament multidisciplinari i interseccional, aprofitant l'experiència de les entitats expertes en matèria d'asil i inclusió i de les pròpies persones amb experiència viscuda de desplaçament forçat. Els membres d'aquests grups intersectorials han de tenir informació clara sobre les seves responsabilitats i poder accedir a recursos de formació per poder portar a terme les tasques assignades. Els programes desenvolupats han d'incorporar també mecanismes de seguiment i avaluació efectius que permetin ajustar tant els objectius com les activitats concretes, en cas que sigui necessari. Els mètodes flexibles permeten oferir un acompanyament més individualitzat, reconeixent a les persones usuàries com a titulars de drets.

Experiències com la de JPNL reforcen la idea de que el suport brindat pels governs municipals en la implementació dels programes pot anar més enllà de la garantia d'accés als serveis públics locals. Les administracions públiques, a més de participar en la logística dels programes d'acollida, com en l'accés a l'habitatge, l'acompanyament de serveis socials i d'ocupació i el suport en tràmits administratius, són claus per establir aliances entre els diferents nivells governamentals i altres actors locals per promoure projectes inclusius, interseccionals i sostenibles, enriquint tant a les persones usuàries com a les que participen donant suport al procés d'acollida.

3. Recomanacions per a la promoció de vies segures per a persones refugiades des d'una perspectiva municipalista

A través de l'anàlisi realitzat en els apartats anteriors d'experiències de diversos socis del projecte COMET i altres actors en la promoció de programes d'acollida descentralitzats i la

²⁴ Justice and Peace Netherlands, fundada l'any 1968, és una organització sense ànim de lucre neerlandesa que té per missió la defensa dels drets humans i la justícia social a través de la promoció de comunitats locals compromeses i acollidores. A través de les seves accions fomenta la col·laboració entre múltiples parts interessades per portar a terme accions de sensibilització i incidència i desenvolupar projectes per a la protecció de persones desplaçades forçosament i defensores de drets humans, com el *Samen Hier* i *Shelter City*.

implementació de vies segures per a persones que necessiten protecció internacional, es comparteixen a continuació una sèrie de recomanacions per a la participació dels governs municipals en la promoció d'aquestes iniciatives. Les recomanacions s'organitzen en base als espais on portar a terme les accions, incloent l'àmbit municipal, l'àmbit regional o autonòmic, l'àmbit estatal i l'àmbit internacional. La llista de recomanacions no és exhaustiva però sí pretén abordar els reptes i les barreres detectades en els exemples observats, així com aprofitar les capacitats i oportunitats que ofereix el municipalisme a través un enfocament integral i de coordinació entre diverses parts interessades, incloent governs, organitzacions de la societat civil i les persones amb necessitat de protecció internacional. Les recomanacions tenen en compte l'enfocament de gènere, interseccionalitat i drets humans, posant al centre a les persones usuàries per promoure programes i vies d'accés a la protecció internacional inclusius, equitatius i sostenibles.

3.1 Recomanacions a nivell municipal:

- Institucionalitzar la participació del govern local en les xarxes d'acollida. Apostar per incloure la col·laboració amb organitzacions de la societat civil com a política pública de promoció de programes d'acollida dignes a través de vies segures.
- Aprovar pressupostos específics i destinar recursos municipals a programes de protecció internacional, assegurant que els serveis municipals son accessibles per a tota la ciutadania, incloent persones en situació de vulnerabilitat degut a la seva condició de refugiada o sol·licitant d'asil.
- Assegurar una bona coordinació entre les diferents àrees del govern municipal per a una efectiva gestió de les partides pressupostàries, perquè les accions per a l'acollida i la promoció de vies segures no restin suport a les polítiques de cooperació internacional.
- Establir guies clares i mecanismes de seguiment, transparència i rendició de comptes en la implementació de la política pública referent a l'acollida a través de vies segures, més enllà dels terminis del projecte implementat al municipi.
- Garantir que els recursos destinats a programes d'acollida i vies segures per a la protecció internacional son utilitzats de manera ètica i respectuosa amb els drets i el benestar de les persones usuàries en totes les etapes.
- Implementar marcs locals que siguin adaptables i flexibles i simplificar els processos burocràtics, considerant les especificitats de la situació de la qual parteixen les persones usuàries de les vies segures i programes d'acollida descentralitzats, per garantir l'accés sense restriccions a drets i serveis locals com el padró, la sanitat, l'educació i la formació professional.
- Portar a terme un anàlisi exhaustiu per identificar actors, recursos i xarxes, existents i potencials, a nivell municipal.
- Dissenyar estratègies per a la mobilització de les parts rellevants, establint aliances estratègiques a llarg termini, definint rols clars i objectius concrets.
- Col·laborar amb entitats socials, ONG especialitzades i societat civil en l'acompanyament de persones amb necessitat de protecció internacional, per aprofitar tot el seu bagatge i coneixement pel suport en l'accés a l'habitatge, educació, aprenentatge de l'idioma, inserció laboral i social.
- Garantir canals de comunicació accessibles, transparents i eficients entre les parts involucrades, incloent serveis d'interpretació i eines digitals.
- Dissenyar i oferir formació i capacitació per a personal tècnic i a les parts col·laboradores en matèria de protecció internacional, acollida, habilitats interculturals i interseccionalitat.

- Diversificar les fonts de finançament a través d'esquemes compartits entre actors públics i privats.
- Col·laborar de manera estreta amb el sector privat i les institucions acadèmiques per a la detecció d'oportunitats de formació professional i inserció laboral, adoptant els programes a les necessitats detectades i a les possibilitats donades per les noves tecnologies. Identificar possibles incentius per a empreses i institucions acadèmiques per a la seva participació en els programes de vies segures.
- Fomentar la implicació activa de la societat civil en l'acollida i inclusió de les persones amb necessitat de protecció internacional a través de programes de mentoria.
- Promoure activitats locals sensibilitzadores per a la inclusió cultural, educativa i social que fomentin la convivència i la cohesió social.
- Incorporar figures de mediadors interculturals que ajudin a gestionar les expectatives, reduir les tensions culturals.
- Contribuir a la reconstrucció de la narrativa sobre migracions en col·laboració amb les comunitats afectades a través de la promoció d'espais de debat i intercanvi entre la comunitat d'acollida i les persones usuàries de les vies segures i els programes d'acollida pot prevenir una major polarització social i política a través d'una millor comunicació sobre l'impacte positiu en el desenvolupament local i internacional.
- Fomentar la participació activa i significativa de persones i comunitats amb experiència viscuda de desplaçament forçat en el disseny de polítiques públiques i en totes les fases d'implementació dels projectes, assegurant la seva capacitat de decisió.
- Incloure la previsió d'incentius financers i no financers per a la participació comunitària.
- Considerar les vulnerabilitats específiques de determinats grups de persones desplaçades forçosament, com les persones menors sense referents familiars, dones, famílies monomarentals i/o persones del col·lectiu LGBTIQ+, assegurant el seu accés a serveis adequats i promovent la seva autonomia.
- Apostar per incloure l'atenció a la salut mental com a part integral dels programes d'acompanyament, entenent el benestar emocional com un requisit indispensable per treballar les altres àrees del procés d'inclusió social i laboral.

3.2 Recomanacions a nivell regional i autonòmic

- Crear i participar en espais d'intercanvi de coneixements i bones pràctiques amb altres municipis i ens supralocals a través de la cooperació tècnica municipal.
- Establir canals de comunicació i col·laboració supramunicipals que permetin una gestió més efectiva dels projectes d'acollida de persones amb necessitat de protecció internacional a través de vies segures.
- Cooperar amb l'administració regional i/o autonòmica per a que l'estratègia consideri les realitats locals en el disseny de les seves polítiques d'acollida i protecció internacional.
- Demanar accés a recursos formatius i financers per enfortir les capacitats locals de participació en tots els espais de decisió.
- Augmentar la implicació dels municipis a través de l'ampliació i continuïtat de la dotació pressupostària per tal de poder liderar iniciatives complementàries des d'una perspectiva de gestió descentralitzada.
- Promoure la transformació de la legislació autonòmica o regional perquè aquesta assegurui una protecció plena dels drets de les persones desplaçades forçosament.

3.3 A nivell estatal:

- Obrir oportunitats de col·laboració amb les autoritats estatals per ampliar les iniciatives de vies complementaries amb participació activa de les autoritats locals en el seu disseny i implementació.
- Negociar l'assignació de recursos financers adequats i sostenibles als governs locals i autonòmics/regionals per a la implementació de programes d'acollida i vies segures.
- Augmentar els recursos destinats a les vies segures, especialment a través de programes com el Fons de Migració i Integració (AMIF), assegurant que el finançament sigui sostenible i adaptat a les necessitats de cada CCAA i descentralitzades als municipis.
- Millorar la coordinació entre governs locals, regionals i estatals per assegurar que els programes siguin eficients i coherents amb les necessitats reals. Això inclou l'assignació de responsabilitats clares a cada nivell i espais de coordinació conjunta des d'abans de l'arribada de les persones al territori.
- Demanar la simplificació i agilització dels processos de sol·licitud i concessió de permisos d'entrada i estada per a les persones usuàries de les vies segures.
- Reduir la burocràcia associada als programes de reassentament i vies complementàries, com la documentació requerida per a visats, permisos de treball i autoritzacions mèdiques.
- Col·laborar amb organitzacions no governamentals, de la societat civil i/o confessionals per establir corredors humanitaris que garanteixin l'accés segur a territori europeu per a persones en situacions d'extrema vulnerabilitat.
- Participar en les activitats d'orientació prèvia per a persones que accedeixen a programes de vies segures i proporcionar informació actualitzada sobre els recursos i programes a nivell local per tal d'assegurar que el procés d'aparellament sigui efectiu i maximitzi les oportunitats d'inclusió de les persones usuàries.
- Col·laborar amb altres regions per impulsar més oportunitats de formació en sectors específics i estratègics per a la inserció laboral.
- Garantir que les vies segures no substitueixin, sinó que complementin, els procediments d'asil territorials.
- Vetllar perquè les vies complementàries siguin, tal i com indica el seu nom, un mecanisme complementari a les quotes de reassentament i que contribueixin a amplificar els esforços en aquesta matèria.
- Desenvolupar esquemes de visats humanitaris per permetre a les persones amb necessitats de protecció internacional poder sol·licitar-ho des del seu país d'origen o trànsit. Això inclou establir procediments clars i senzills per a l'obtenció de visats humanitaris.
- Participar en els espais de diàleg i decisió sobre la implementació del Pacte Europeu d'Asil i Migracions, assegurant la seva coherència amb les capacitats i necessitats a nivell local.
- Fer incidència per transformar els marcs legals perquè permetin una major autonomia dels governs municipals en els programes d'acompanyament a persones refugiades que arriben a través de vies segures.

3.4 A nivell internacional:

- Participar en xarxes i espais de col·laboració entre municipis de diversos països per compartir i replicar bones pràctiques i fer front a reptes comuns de manera coordinada.

- Invertir en projectes de cooperació internacional amb països de primera acollida de persones desplaçades forçosament, per conèixer millor la situació i donar respostes més eficients.
- Promoure acords entre les institucions corresponents per a una distribució equitativa de responsabilitats i el compliment amb les obligacions internacionals, concretament aquelles recollides en la Convenció de 28 de juliol de 1951 relativa a l'estatut de les persones refugiades.
- Prioritzar grups vulnerables, incloent-hi dones, nenes i nens i membres de la comunitat LGBTIQ+ per davant d'aquells grups que tenen un perfil laboral concret.
- Exigir una gestió de les migracions més solidària, basada en la perspectiva de gènere i el respecte dels drets humans.
- Participar i demanar compromisos clars i ambiciosos de reassentament anual, alineats amb les necessitats globals identificades per l'ACNUR.

4. Conclusions

En un context global marcat per l'augment dels desplaçaments forçats i la institucionalització de polítiques migratòries cada vegada més restrictives, els municipis emergeixen com a actors clau en la defensa del dret a la protecció internacional i la promoció de vies segures. Aquest informe ha volgut contribuir a donar visibilitat a la importància del municipalisme com a agent de canvi a través de la seva capacitat per impulsar iniciatives innovadores en matèria d'acollida i refugi a través d'accions vinculades a la protecció d'aquelles persones que es troben amb necessitat de protecció internacional i en situació de vulnerabilitat en països d'origen, trànsit i primera acollida.

A través de les experiències del projecte COMET, així com altres exemples a Alemanya, Catalunya i Espanya, França, Itàlia i Països Baixos, s'ha evidenciat que els governs locals, a través del principi de localització, essencial en la resposta humanitària i en clau de solidaritat, poden tenir un paper fonamental en la implementació de vies complementàries, especialment a través de la fórmula de patrocini comunitari públic-privat. La seva proximitat amb la ciutadania, el coneixement de les necessitats locals i la capacitat per mobilitzar recursos humans i econòmics els converteixen en agents imprescindibles per garantir l'accés als drets fonamentals i a la plena inclusió social i laboral de les persones desplaçades forçosament a mitjà i llarg termini.

En aquest sentit, s'ha vist com és essencial que els municipis no només donin suport a aquestes iniciatives, sinó que liderin el seu desenvolupament, integrant-les com una part essencial de les polítiques públiques locals i implicant-se no només des de la vessant de provisió d'accés als serveis socials.

No obstant això, l'aposta política pel desenvolupament d'aquestes iniciatives ha de comptar amb la suma d'esforços per part de múltiples actors, incloent-hi institucions governamentals supramunicipals, autonòmiques i estatals. És necessari, doncs, que es comprometin a formalitzar convenis de col·laboració i a generar espais de coordinació abans, durant i després de la implementació per tal de fer-ne un seguiment i una avaluació que garanteixin una implementació eficient i eficaç, amb impactes positius per al col·lectiu protagonista. A més, cal garantir la continuïtat dels programes i evitar que depenguin exclusivament de voluntats polítiques o finançaments temporals, per això es fa indispensable treballar i fer incidència a

nivell institucional però també incorporar maneres innovadores alhora d'aconseguir els fons, ja sigui a través de la societat civil o el sector privat, tal i com s'ha recollit en el present document.

En aquesta línia, al llarg de l'anàlisi, s'ha evidenciat també la importància crucial de la col·laboració entre els diversos actors implicats en l'acollida i inclusió de les persones amb necessitat de protecció internacional. El projecte COMET, en particular, ha posat de manifest el potencial latent en la sinergia entre administracions públiques (locals, supramunicipals, autonòmiques i estatals), organitzacions de la societat civil i el sector privat. Les experiències compartides durant l'informe han ofert un ventall de bones pràctiques que poden servir d'inspiració per als municipis catalans i d'arreu. Tot i que la implementació del projecte COMET a Catalunya s'ha vist obstaculitzada, també s'ha pogut veure que alguns municipis catalans ja compten amb una llarga trajectòria en la implementació de programes complementaris d'acollida, de reubicació temporal o d'inserció sociolaboral, en els quals la implicació de múltiples actors ha estat cabdal.

Totes les experiències evidencien la rellevància d'un enfocament col·laboratiu i personalitzat en l'atenció a les persones usuàries. Alguns dels projectes analitzats com és el cas del NeST, ha demostrar com és essencial la participació activa de la societat civil a través del que ells anomenen grup local d'acollida, agrupació que a més ha participat en el procés de selecció, compartint informació sobre possibles perfils i consensuant l'elecció segons les vulnerabilitats detectades i els recursos disponibles. Aquesta implicació facilita la identificació i anticipació de les necessitats particulars de les persones usuàries del programa, alhora que permet establir un vincle de confiança des de l'inici.

No obstant això, també s'han identificat diversos reptes que cal tenir en compte. En primer lloc, la sostenibilitat dels programes és un desafiament important, ja que la disponibilitat de recursos econòmics i humans a llarg termini és essencial per garantir la continuïtat i l'eficàcia de les iniciatives municipals. Cal garantir un compromís ferm per part de les comunitats autònomes, com Catalunya, i també obrir-se a explorar noves vies de finançament, incloent-hi la col·laboració público-privada, per tal de diversificar les fonts de recursos.

En segon lloc, la inclusió social i laboral de les persones refugiades és un procés complex que requereix un esforç sostingut de tots els actors implicats. Els municipis han de desenvolupar estratègies integrals que facilitin l'accés a l'empadronament, l'habitatge, l'educació, la salut i el mercat laboral. A més, és imprescindible combatre activament els prejudicis i la discriminació que encara persisteixen en la nostra societat. Les aliances amb entitats, consolidades en el territori i amb una llarga trajectòria en l'acompanyament i defensa dels drets de les persones refugiades, aporten un valor afegit inestimable. Es destaca la col·laboració de les autoritats municipals amb organitzacions de base formades i/o liderades per persones amb experiència viscuda de desplaçament forçat, com al municipi de Torí. Aquesta col·laboració, incorporada al projecte COMET, aprofita el coneixement i l'experiència de les persones que han viscut el desplaçament per desenvolupar polítiques i programes més efectius i adaptats a les necessitats reals.

El projecte COMET ha posat en valor la col·laboració descentralitzada, on els actors locals lideren i implementen solucions adaptades a les necessitats i capacitats, tant de les persones refugiades com de les comunitats d'acollida. Per això és crucial facilitar espais de coordinació i seguiment per part de les administracions estatals i autonòmiques en els quals es compti amb la presència

i participació dels municipis i d'altres actors locals rellevants que permetin avaluar les necessitats en temps real, adaptar les intervencions i fomentar l'aprenentatge col·lectiu. Aquests espais han de ser participatius i incloure les pròpies persones refugiades.

Malgrat els èxits destacats, l'informe també posa de manifest la necessitat d'institucionalitzar l'enfocament col·laboratiu que es promou durant tota la anàlisi. La dependència actual del compromís individual i de l'evolució de les polítiques i pressupostos estatals, autonòmiques i locals planteja reptes importants per a la sostenibilitat a llarg termini. Per això, aquest informe vol subratllar la importància de consolidar aquestes iniciatives dins d'un marc estable que les protegeixi de canvis en les prioritats polítiques i/o econòmiques.

En conclusió, aquest informe insta a la mobilització dels actors locals i a la seva implicació activa en la implementació de vies segures, complementàries a les polítiques d'acollida de les persones amb necessitat de protecció internacional que arriben pels seus propis mitjans al territori. S'emfatitza així la necessitat de transversalitat en protecció de les persones refugiades i sol·licitants de protecció internacional des de la perspectiva interna i externa en l'entramat de les polítiques públiques municipals que comprenen els àmbits de l'acollida i la cooperació. Tal i com s'ha mencionat, la proximitat a la ciutadania, el coneixement del teixit social i la capacitat de mobilitzar recursos converteixen els municipis en agents catalitzadors de canvi, capaços de generar sinergies i articular respostes eficaces.

En definitiva, aquest informe no només constata la importància del rol dels municipis en l'acollida de persones refugiades, sinó que a més, pretén obrir un horitzó d'oportunitats per a la construcció d'un model d'acollida més ampli, sostenible i basat en drets humans d'acord amb els principis de corresponsabilitat i cooperació interinstitucional. A través d'aquest anàlisi s'ha vist la necessitat d'aprofundir en la descentralització de la gestió de les polítiques de migració i asil, dotant els municipis de més recursos i competències, impulsant la innovació en els mecanismes de finançament, per garantir la sostenibilitat dels programes, i reforçant la coordinació interinstitucional per a una acció més col·laborativa.

Perquè només a través d'accions coordinades i estratègiques en l'àmbit municipal, podrem construir societats cohesionades i inclusives, on els drets humans siguin una realitat tangible per a tothom, especialment per les persones desplaçades forçosament.

5. Referències

ACNUR. Promoting Refugee Integration and Inclusion: Empowering Municipalities Across Europe. Integration Policy Brief. UNHCR Regional Bureau for Europe, Agost 2024.

Auzolana II: Experiència pilot de patrocini comunitari [Informe de evaluació]. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritz / Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco, 2021.

Craig Damian Smith, PhD (Pairity), Laura Celeste, PhD (Pairity), Ahmed Mohammed, PhD (Pairity), Elisa Ertl (BGP). *Re : Match – Relocation via Matching. An algorithm-based & equitable solution for refugees and welcoming municipalities. Pilot Project Interim Evaluation*. Berlin Governance Platform, Gener 2024.

ECRE (2024). Pathways to Protection: Mapping visa schemes and other practices enabling people in need of international protection to reach Europe safely.

Eurocities. Manifesto. A better inclusion of migrants starts in cities. April 2024.

Florian Tissot, Nadja Dumann, Maria Bitterwolf. The Community-Sponsorship Programme ‘New Start in a Team’: Study on the Programme Implementation. Final Report. Federal Office for Migration and Refugees, 2024.

Francesco Pasetti, Juan Ramón Jiménez García, Berta Güell Torrent. Informe Nacional para España, NIEM 2022, Sobre el Sistema de Acogida e Integración para Solicitantes y Beneficiarios de Protección Internacional. CIDOB, 2022.

Katharina Bamberg, Rossella Nicoletti, Carolina Picot, Alexandra Weerts. Cities of Welcome. Driving Integration and Equality in a Changing Europe. 6th Integrating Cities Report. Eurocities, Novembre 2024.

Pla Director de cooperació, drets humans i ciutadania global 2022-2026, Santa Coloma de Gramenet. Departament de Cooperació i Solidaritat, Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, 2022.

Programa SOMOS: Experiència pilot de patrocini comunitari en Navarra. Dirección General de Políticas Migratorias, Fundación Civil San Francisco Javier, 2022.

Red Cross EU (2023). Recommendations to the EU on Resettlement and Complementary Pathways for 2024.

SHARE Quality Sponsorship Network (2023). Evaluation of Community Sponsorship Programme in Germany: Neustart im Team (NesT).

SHARE Network (2023). Policy Recommendations for enhancing Community Sponsorship Programmes in Europe: Key lessons from Share’s Quality Sponsorship Network’s cross-country evaluations. ICMC Europe. Juny 2023.

Susan Fratzke, Viola Pulkkinen, Emma Ugolini. From Safe Homes to Sponsors. Lessons from the Ukraine hosting response for refugee sponsorship programmes. Migration Policy Institute Europe, Octubre 2023.

UNHCR (2023). Seven Priorities to Expand Resettlement and Safe Pathways to Europe.

